

Υπόθεση C-407/19

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

24 Μαΐου 2019

Αιτούν δικαστήριο:

Raad van State (Βέλγιο)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

16 Μαΐου 2019

Αιτούσες:

Katoen Natie Bulk Terminals NV

General Services Antwerp NV

Καθού:

Βασίλειο του Βελγίου

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Η αίτηση της κύριας δίκης αποσκοπεί στην ακύρωση του βασιλικού διατάγματος της 10ης Ιουλίου 2016 περί τροποποιήσεως του βασιλικού διατάγματος της 5ης Ιουλίου 2004 σχετικά με την αναγνώριση των λιμενεργατών στις λιμενικές περιοχές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου της 8ης Ιουνίου 1972 σχετικά με τη λιμενική εργασία (BS της 13ης Ιουλίου 2016).

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Αίτηση σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Στα επτά προδικαστικά ερωτήματα το κύριο ζήτημα που ουσιαστικά τίθεται είναι αν οι διατάξεις του βελγικού δικαίου σχετικά με την αναγνώριση λιμενεργατών, οι οποίες τροποποιήθηκαν κατά το έτος 2016 με το προσβαλλόμενο διάταγμα κατόπιν προειδοποιήσεως της Επιτροπής, είναι σύμφωνες με τις διατάξεις που

αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία (άρθρα 34, 35, 45, 49, 56 ΣΛΕΕ) και τον ανταγωνισμό (άρθρα 101, 102 και 106 ΣΛΕΕ).

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Πρέπει το άρθρο 49, 56, 45, 34, 35, 101 ή 102 ΣΛΕΕ, ενδεχομένως σε συνδυασμό με το άρθρο 106, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντίκειται στη ρύθμιση του άρθρου 1 του βασιλικού διατάγματος της 5ης Ιουλίου 2004 «σχετικά με την αναγνώριση των λιμενεργατών στις λιμενικές περιοχές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου της 8ης Ιουνίου 1972 σχετικά με τη λιμενική εργασία» σε συνδυασμό με το άρθρο 2 του εν λόγω διατάγματος, ήτοι στη ρύθμιση κατά την οποία οι λιμενεργάτες υπό την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, σημείο 1, του προαναφερθέντος διατάγματος κατά την αναγνώρισή τους από μία διοικητική επιτροπή –συγκροτούμενη ισομερώς από μέλη που ορίζονται αφενός από τις οργανώσεις εργαζομένων που εκπροσωπούνται στην οικεία υποεπιτροπή ίσης εκπροσωπήσεως και αφετέρου από τις εργοδοτικές οργανώσεις που εκπροσωπούνται σε αυτήν– είτε γίνονται δεκτοί στη «δεξαμενή λιμενεργατών» είτε όχι, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης για εργατικό δυναμικό, εάν ταυτοχρόνως ληφθεί υπόψη ότι για την εν λόγω διοικητική επιτροπή δεν προβλέπεται προθεσμία λήψεως αποφάσεως και ότι κατά των αποφάσεών της περί αναγνώρισεως χωρεί μόνον ένα ένδικο βοήθημα;

2. Πρέπει το άρθρο 49, 56, 45, 34, 35, 101 ή 102 ΣΛΕΕ, ενδεχομένως σε συνδυασμό με το άρθρο 106, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντίκειται στη ρύθμιση του άρθρου 4, παράγραφος 1, σημεία 2, 3, 6 και 8, του βασιλικού διατάγματος της 5ης Ιουλίου 2004, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4, σημεία 2, 3, 4 ή 6, του προσβαλλόμενου βασιλικού διατάγματος της 10ης Ιουλίου 2016, ήτοι στη ρύθμιση κατά την οποία η αναγνώριση ενός εργαζομένου ως λιμενεργάτη προϋποθέτει ότι αυτός α) κρίνεται ικανός από την εξωτερική υπηρεσία προλήψεως και προστασίας της υγείας στον χώρο εργασίας, στην οποία ανήκει η εργοδοτική οργάνωση που προσδιορίζεται ως εντεταλμένη βάσει του άρθρου 3*bis* του νόμου της 8ης Ιουνίου 1972 «σχετικά με τη λιμενική εργασία», β) έχει επιτύχει στις ψυχοτεχνικές δοκιμασίες που διεξήγαγε το εντεταλμένο για τον σκοπό αυτό από την αναγνωρισμένη εργοδοτική οργάνωση όργανο βάσει του ίδιου άρθρου 3*bis* του νόμου της 8ης Ιουνίου 1972, γ) έχει παρακολουθήσει επί τρεις εβδομάδες τα προπαρασκευαστικά μαθήματα για την εργασιακή ασφάλεια και την απόκτηση της τεχνικής επάρκειας και έχει επιτύχει στις τελικές εξετάσεις, καθώς και δ) έχει ήδη συνάψει σύμβαση εργασίας, όταν πρόκειται για λιμενεργάτη που δεν προέρχεται από τη «δεξαμενή λιμενεργατών», ενώ οι αλλοδαποί λιμενεργάτες πρέπει να μπορούν να αποδείξουν σε σχέση με το άρθρο 4, παράγραφος 3, του βασιλικού διατάγματος της 5ης Ιουλίου 2004 ότι πληρούν συγκρίσιμες προϋποθέσεις σε άλλο κράτος μέλος, προκειμένου να μην υπόκεινται πλέον σε αυτές τις προϋποθέσεις για τους σκοπούς της προσβαλλόμενης ρυθμίσεως;

3. Πρέπει το άρθρο 49, 56, 45, 34, 35, 101 ή 102 ΣΛΕΕ, ενδεχομένως σε συνδυασμό με το άρθρο 106, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντίκειται στη ρύθμιση του άρθρου 2, παράγραφος 3, του βασιλικού διατάγματος της 5ης Ιουλίου 2004, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του προσβαλλόμενου βασιλικού διατάγματος της 10ης Ιουλίου 2016, ήτοι στη ρύθμιση κατά την οποία η διάρκεια της αναγνωρίσεως των λιμενεργατών που δεν προέρχονται από τη «δεξαμενή λιμενεργατών» και για τον λόγο αυτόν προσλαμβάνονται άμεσα με σύμβαση εργασίας από έναν εργοδότη σύμφωνα με τον νόμο της 3ης Ιουλίου 1978 «σχετικά με τις συμβάσεις εργασίας», περιορίζεται στη διάρκεια αυτής της συμβάσεως εργασίας, με αποτέλεσμα να απαιτείται κάθε φορά η κίνηση νέας διαδικασίας αναγνωρίσεως;

4. Πρέπει το άρθρο 49, 56, 45, 34, 35, 101 ή 102 ΣΛΕΕ, ενδεχομένως σε συνδυασμό με το άρθρο 106, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντίκειται στη ρύθμιση του άρθρου 13/1 του βασιλικού διατάγματος της 5ης Ιουλίου 2004, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 17 του βασιλικού διατάγματος της 10ης Ιουλίου 2016, ήτοι στη μεταβατική ρύθμιση κατά την οποία η σύμβαση εργασίας στην οποία αναφέρεται το τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να είναι αρχικώς αορίστου χρόνου, από την 1η Ιουλίου 2017 για τουλάχιστον δύο έτη, από την 1η Ιουλίου 2018 για τουλάχιστον ένα έτος, από την 1η Ιουλίου 2019 για τουλάχιστον έξι μήνες και από την 1η Ιουλίου 2020 για ελεύθερα προσδιοριζόμενη διάρκεια;

5. Πρέπει το άρθρο 49, 56, 45, 34, 35, 101 ή 102 ΣΛΕΕ, ενδεχομένως σε συνδυασμό με το άρθρο 106, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντίκειται στη ρύθμιση του άρθρου 15/1 του βασιλικού διατάγματος της 5ης Ιουλίου 2004, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 18 του βασιλικού διατάγματος της 10ης Ιουλίου 2016, ήτοι στη (μεταβατική) ρύθμιση κατά την οποία οι αναγνωρισμένοι υπό το καθεστώς της παλαιάς ρυθμίσεως λιμενεργάτες αναγνωρίζονται αυτομάτως ως λιμενεργάτες της «δεξαμενής λιμενεργατών», με αποτέλεσμα να περιορίζεται η δυνατότητα ενός εργοδότη να απασχολήσει άμεσα (με σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου) τους λιμενεργάτες αυτούς και να εμποδίζονται οι εργοδότες να κρατήσουν καλούς εργάτες συνάπτοντας άμεσα μαζί τους σύμβαση αορίστου χρόνου και προσφέροντας σε αυτούς εργασιακή ασφάλεια σύμφωνα με τους κανόνες του γενικού εργατικού δικαίου;

6. Πρέπει το άρθρο 49, 56, 45, 34, 35, 101 ή 102 ΣΛΕΕ, ενδεχομένως σε συνδυασμό με το άρθρο 106, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντίκειται στη ρύθμιση του άρθρου 4, παράγραφος 2, του βασιλικού διατάγματος της 5ης Ιουλίου 2004, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4, σημείο αριθμός 7, του βασιλικού διατάγματος της 10ης Ιουλίου 2016, ήτοι στη ρύθμιση κατά την οποία συλλογική σύμβαση εργασίας ορίζει τους γενικούς και ειδικούς όρους υπό τους οποίους μπορεί ένας λιμενεργάτης να απασχοληθεί σε άλλη λιμενική περιοχή από εκείνη στην οποία έχει αναγνωριστεί, με αποτέλεσμα να περιορίζεται η κινητικότητα των εργαζομένων μεταξύ των λιμενικών περιοχών, χωρίς ο ίδιος ο νομοθέτης να διευκρινίζει ποιοι μπορούν να είναι αυτοί οι γενικοί και ειδικοί όροι;

7. Πρέπει το άρθρο 49, 56, 45, 34, 35, 101 ή 102 ΣΛΕΕ, ενδεχομένως σε συνδυασμό με το άρθρο 106, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντίκειται στη ρύθμιση του άρθρου 1, παράγραφος 3, του βασιλικού διατάγματος της 5ης Ιουλίου 2004, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1, σημείο 2, του βασιλικού διατάγματος της 10ης Ιουλίου 2016, ήτοι στη ρύθμιση κατά την οποία οι εργαζόμενοι (στον τομέα της εφοδιαστικής), που κατά την έννοια του άρθρου 1 του βασιλικού διατάγματος της 12ης Ιανουαρίου 1973 «σχετικά με τη σύσταση της επιτροπής ίσης εκπροσωπήσεως για τη λειτουργία των λιμένων καθώς και για τον προσδιορισμό της ονομασίας και της αρμοδιότητας αυτής» εκτελούν εργασία σε τόπους όπου εμπορεύματα υφίστανται, για την προετοιμασία της περαιτέρω διανομής ή αποστολής τους, μεταποίηση που οδηγεί εμμέσως σε αποδεικνυόμενη προστιθέμενη αξία, πρέπει να διαθέτουν πιστοποιητικό ασφαλείας το οποίο ισχύει ως αναγνώριση υπό την έννοια του νόμου της 8ης Ιουνίου 1972 «σχετικά με τη λιμενική εργασία», λαμβανομένου υπόψη συναφώς του γεγονότος ότι το πιστοποιητικό αυτό το ζητά εργοδότης που έχει συνάψει με εργαζόμενο σύμβαση εργασίας για την εκτέλεση αντίστοιχων δραστηριοτήτων, ότι η έκδοσή του γίνεται κατόπιν καταθέσεως της συμβάσεως εργασίας και του ατομικού δελτίου ταυτότητας και ότι οι ειδικοί όροι της ακολουθητέας διαδικασίας προσδιορίζονται σε συλλογική σύμβαση, χωρίς ο νομοθέτης να είναι σαφής ως προς το σημείο αυτό;

Διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Άρθρα 34, 35, 45, 49, 56, 101, 102 και 106 ΣΛΕΕ

Διατάξεις του εθνικού δικαίου

Άρθρο 23 του Συντάγματος

Άρθρο 583 του Κώδικα Δικονομίας

Άρθρα II.3 και II.4 του Κώδικα Οικονομικής Νομοθεσίας

Βασιλικό διάταγμα της 10ης Ιουλίου 2016 για την τροποποίηση του βασιλικού διατάγματος της 5ης Ιουλίου 2004 σχετικά με την αναγνώριση των λιμενεργατών στις λιμενικές περιοχές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου της 8ης Ιουνίου 1972 σχετικά με τη λιμενική εργασία (το προσβαλλόμενο στην κύρια δίκη διάταγμα)

Νόμος της 5ης Δεκεμβρίου 1968 σχετικά με τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας και τις επιτροπές ίσης εκπροσωπήσεως

Νόμος της 8^{ης} Ιουνίου 1972 σχετικά με τη λιμενική εργασία

Σύντομη έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της κύριας δίκης

- 1 Με το προσβαλλόμενο διάταγμα τροποποιείται το βασιλικό διάταγμα της 5ης Ιουλίου 2004 σχετικά με την αναγνώριση των λιμενεργατών στις λιμενικές περιοχές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου της 8ης Ιουνίου 1972 σχετικά με τη λιμενική εργασία.
- 2 Οι ανωτέρω τροποποιήσεις έγιναν κατόπιν προειδοποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 28ης Μαρτίου 2014.
- 3 Όπως προκύπτει από την αίτηση προδικαστικής απόφασης, η Επιτροπή ήταν της γνώμης ότι η ρύθμιση για τη λιμενική εργασία αντιβαίνει στο άρθρο 49 ΣΛΕΕ. Η κύρια αιτίαση της Επιτροπής ήταν ότι η βελγική ρύθμιση σχετικά με την απασχόληση λιμενεργατών εμποδίζει αλλοδαπές επιχειρήσεις να εγκατασταθούν στο Βέλγιο, διότι δεν μπορούν να διαλέξουν ελεύθερα εργαζόμενους, αλλά πρέπει να απευθυνθούν σε αναγνωρισμένους λιμενεργάτες ακόμη και για εφοδιαστικές εργασίες. Εκτός τούτου, οι εν λόγω λιμενεργάτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο σε περιορισμένη γεωγραφική έκταση. Μετά την αίτηση προδικαστικής απόφασης η Επιτροπή ενημέρωσε το Βελγικό Κράτος στις 17 Μαΐου 2017 ότι ανεστάλη η διαδικασία περί παραβάσεως.

Κύριοι ισχυρισμοί των διαδίκων της κύριας δίκης

- 4 Μια σειρά λόγων ακυρώσεως που αναφέρονται αποκλειστικά στο εθνικό δίκαιο απορρίπτεται από το αιτούν δικαστήριο.
- 5 Οι αιτούσες της κύριας δίκης ισχυρίζονται ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα παραβιάζει τις θεμελιώδεις ελευθερίες του ευρωπαϊκού δικαίου στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας και τους κανόνες του ανταγωνισμού, εάν ερμηνευθούν σε συνδυασμό με το άρθρο 106, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.
- 6 Οι αιτούσες ισχυρίζονται συγκεκριμένα ότι με το προσβαλλόμενο διάταγμα που εκδόθηκε κατόπιν προειδοποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 28ης Μαρτίου 2014, φαίνεται ότι επιδιώχθηκε μια φιλελευθεροποίηση της αγοράς εργασίας, αλλά ουσιαστικά παγιώθηκαν ή προστέθηκαν στις υφιστάμενες διατάξεις για τη λιμενική εργασία επτά μη αναγκαίοι και μη αναλογικοί περιορισμοί.
- 7 *Πρώτος περιορισμός:* Η απαίτηση αναγνώρισεως όλων των μη εφοδιαστικών λιμενεργατών από μια διοικητική επιτροπή που απαρτίζεται από οργανώσεις εργοδοτών και εργαζομένων. Από πλευράς εργοδοτών συμμετέχουν μόνο αναγνωρισμένες τοπικές ενώσεις εργοδοτών, και από πλευράς εργαζομένων επίσης μόνο ήδη υφιστάμενοι εκπρόσωποι („closed shop“). Η εν λόγω απαίτηση οδηγεί σε τεχνητή στεγανοποίηση της εργασίας από κατόχους μονοπωλίων. Λείπουν επίσης στοιχειώδεις διαδικαστικές εγγυήσεις, διότι π.χ. δεν προβλέπεται προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να αποφασίσει η εν λόγω επιτροπή. Επιπλέον κατά την αναγνώριση της ένταξης στο δυναμικό λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη σε

εργατικό δυναμικό, με αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται η ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά εργασίας: η διοικητική επιτροπή, στην οποία οι επαγγελματικές οργανώσεις έχουν δικαίωμα αρνησικυρίας, πιθανώς περιορίζει την αγορά εργασίας σε έναν σταθερό αριθμό εργαζομένων και αποκλείει έτσι «τρίτους».

- 8 *Δεύτερος περιορισμός:* Με το προσβαλλόμενο διάταγμα εισάγονται δύο νέα αποκλειστικά δικαιώματα. Πρώτον, η καταλληλότητα για λιμενικές εργασίες πρέπει να ελέγχεται από την (αποκλειστικώς αρμόδια) εξωτερική υπηρεσία προλήψεως και προστασίας της υγείας στον χώρο εργασίας, στην οποία ανήκει η αναγνωρισμένη εργοδοτική οργάνωση, και δεύτερον, ο υποψήφιος/λιμενεργάτης πρέπει να επιτύχει στις ψυχοτεχνικές δοκιμασίες που διεξάγονται από όργανο που ορίζεται για τον σκοπό αυτό από την ίδια αναγνωρισμένη εργοδοτική οργάνωση. Αυτό το νέο διπλό μονοπώλιο ενισχύει το υφιστάμενο μονοπώλιο των τοπικών εργοδοτικών οργανώσεων. Ως εκ τούτου, η φιλελευθεροποίηση της αγοράς εργασίας είναι απολύτως απατηλή.
- 9 *Τρίτος περιορισμός:* Η φιλελευθεροποίηση της προσβάσεως στην αγορά εργασίας των λιμένων για εργαζόμενους που δεν περιλαμβάνονται στη «δεξαμενή», ήτοι για εργαζόμενους που συνάπτουν σύμβαση εργασίας απευθείας με τον εργοδότη, είναι καθαρά θεωρητική, διότι η διάρκεια της αναγνώρισης των εν λόγω «εκτός δεξαμενής» εργαζομένων περιορίζεται στη διάρκεια της συμβάσεως εργασίας τους. Εάν ο εργαζόμενος επιθυμεί να εργαστεί ακόμη μία φορά – στον ίδιο ή σε άλλον εργοδότη – ως λιμενεργάτης, πρέπει να διανύσει εκ νέου ολόκληρη τη διαδικασία αναγνώρισης. Τόσο για τους λιμενεργάτες που έχουν προσληφθεί αρχικά ή επανειλημμένα (π.χ. στο πλαίσιο ημερήσιων ή εβδομαδιαίων συμβάσεων), όσο και για τον ή τους αντίστοιχους εργοδότες, ένας τέτοιος περιορισμός είναι μη ρεαλιστικός και αποτρεπτικός, περιττός και δυσανάλογος. Η απασχόληση εκτός της «δεξαμενής εργαζομένων» καθίσταται μη ελκυστική, και με το προσβαλλόμενο διάταγμα επιδιώκεται η αποτροπή μιας γνήσιας φιλελευθεροποιήσεως της αγοράς εργασίας.
- 10 *Τέταρτος περιορισμός:* Η προβλεπόμενη στο προσβαλλόμενο διάταγμα μεταβατική ρύθμιση – ως την 1η Ιουλίου 2020 – είναι περιττή, ανατιολόγητη και δυσανάλογα μακρόχρονη.
- 11 *Πέμπτος περιορισμός:* Η αναγνώριση όλων των υφιστάμενων λιμενεργατών ως λιμενεργατών της «δεξαμενής» υπονομεύει την πιθανότητα μιας άμεσης απασχόλησης (έμπειρων) λιμενεργατών από τον εργοδότη.
- 12 *Έκτος περιορισμός:* Εισάγονται περιττοί νέοι περιορισμοί του δικαιώματος των εργοδοτών και των εργαζομένων τους, να αναθέτουν ή να εκτελούν εργασίες σε μια λιμενική περιοχή διαφορετική από εκείνη, στην οποία έχει αναγνωριστεί ο αντίστοιχος εργαζόμενος. Περιορισμοί τέτοιους είδους δεν υφίστανται πουθενά αλλού στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- 13 *Έβδομος περιορισμός:* Εισάγονται περιττά νέα εμπόδια για την απασχόληση εργαζομένων που αναλαμβάνουν εργασίες εφοδιαστικού χαρακτήρα. Οι εν λόγω

εργαζόμενοι πρέπει να διαθέτουν πιστοποιητικό ασφαλείας. Αποφασίστηκε η χρήση της επονομαζόμενης κάρτας Alfapass, η οποία είχε εισαχθεί με γνώμονα την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και πλέον έχει επεκταθεί, χωρίς αιτιολογία και κατά σοβαρή απόκλιση από τα ισχύοντα σε άλλα σημεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε επιχειρήσεις εφοδιαστικής (logistics) που εδρεύουν στην περιοχή του λιμένα. Η επιχείρηση Alfapass bvba ελέγχεται από τη μονοπωλιακή εργοδοτική οργάνωση Cera του λιμένα της Antwerp και από την Alfaport, τον ιδιωτικό τομεακό σύνδεσμο του λιμένα της Antwerp, γεγονός που ενισχύει ακόμη περισσότερο τη μονοπωλιακή θέση της εν λόγω εργοδοτικής οργάνωσης. Επιπλέον το Alfapass επιβαρύνει τους εργοδότες με σημαντικά πρόσθετα κόστη.

- 14 Οι περιορισμοί που απαριθμήθηκαν ανωτέρω υπερβαίνουν το μέτρο που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών δημοσίου συμφέροντος και δεν μπορούν να δικαιολογηθούν. Οι προβαλλόμενοι από το καθού επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος δεν είναι πειστικοί.
- 15 Το προσβαλλόμενο διάταγμα αντιβαίνει ταυτοχρόνως στο άρθρο 106, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, καθόσον προβλέπει μέτρα που οδηγούν σε προσβολή της ελευθερίας εγκαταστάσεως, σε σχέση με τις εργοδοτικές ενώσεις στις οποίες αναγνωρίζεται αποκλειστικό δικαίωμα, τις εξωτερικές υπηρεσίες προλήψεως και προστασίας της υγείας στον εργασιακό χώρο με τις οποίες αυτές συνδέονται, και τα καθοριζόμενα από αυτές όργανα που επιφορτίζονται με την διεξαγωγή ψυχοτεχνικών δοκιμασιών.
- 16 Οι περιορισμοί που εκτέθηκαν ανωτέρω συνιστούν επίσης παράβαση των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 106, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Το προσβαλλόμενο διάταγμα παγιώνει αποκλειστικά δικαιώματα και αρμοδιότητες ελέγχου των τοπικών εργοδοτικών οργανώσεων, που ελέγχουν με τον τρόπο αυτό, όπως και πριν, άμεσα και έμμεσα την πρόσβαση στην αγορά εργασίας, αναμορφώνει τα δικαιώματα αυτά και τα ενισχύει. Πέραν τούτου, τα μέλη των εν λόγω εργοδοτικών οργανώσεων έχουν συλλογικό μονοπώλιο στην παροχή υπηρεσιών διαχείρισης εμπορευμάτων στις λιμενικές περιοχές. Μια τέτοια δομή που περιορίζει, αν δεν αποκλείει εντελώς, τον ανταγωνισμό, πλήττει σε σημαντικό βαθμό ή κατά περίπτωση καθιστά αδύνατο τον κανονικό ανταγωνισμό.
- 17 Από το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διέκοψε για πολιτικούς εν τέλει λόγους τη διαδικασία επί παραβάσει με την επιφύλαξη της παρακολούθησής, δεν προκύπτει το συμπέρασμα ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα και η τροποποιούμενη με αυτό ρύθμιση για τη λιμενική εργασία είναι σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης.
- 18 Το καθού αρνείται ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα παραβιάζει την ελευθερία εγκαταστάσεως ή άλλες ελευθερίες και ισχυρίζεται ότι ούτε η προειδοποίηση της Επιτροπής ούτε η νομολογία του Δικαστηρίου που επικαλούνται οι αιτούσες συνιστούν επαρκείς αποδείξεις για τη συνδρομή παραβάσεως. Η Επιτροπή δεν έπαυσε τη διαδικασία επί παραβάσει για πολιτικούς λόγους, αλλά διότι οι ενστάσεις που είχε εκφράσει εξέλιπαν.

- 19 Οι αιτούσες δεν απέδειξαν ότι το προσβαλλόμενο διάταγμα περιέχει – ενδεχομένως αντίθετη προς τις διατάξεις των Συνθηκών – άμεση ή έμμεση διακριτική μεταχείριση, διότι στους κανόνες αυτούς υπάγονται όλες οι εταιρίες ανεξαρτήτως του τόπου στον οποίο εδρεύουν. Οι εταιρίες από άλλα κράτη δεν τίθενται σε χειρότερη μοίρα, από νομική ή πραγματική άποψη, έναντι των εγχώριων εταιριών. Έστω και αν ήδη το προσβαλλόμενο διάταγμα εισάγει άμεση ή έμμεση διακριτική μεταχείριση, οι αιτούσες πρέπει να αποδείξουν κατά τρόπο συγκεκριμένο, ποιο μειονέκτημα υπέστησαν κατά την ίδρυση ή τη λειτουργία της επιχείρησής τους.
- 20 Πέραν τούτου η ρύθμιση σχετικά με τη λιμενική εργασία, στην οποία περιλαμβάνεται το προσβαλλόμενο διάταγμα, και αν ακόμη εισάγει περιορισμούς (κάτι που αμφισβητεί το καθού), συνιστά αναγκαία και αναλογική ρύθμιση που δικαιολογείται μεταξύ άλλων διότι ταυτοχρόνως 1) εγγυάται στους λιμενεργάτες αυξημένη οικονομική ασφάλεια, 2) προβλέπει επαρκή ευελιξία, δεδομένου ότι οι εν λόγω λιμενεργάτες χρησιμοποιούνται ή κατά περίπτωση μπορούν να χρησιμοποιηθούν με τρόπο που λαμβάνει υπόψη τον συνεχώς μεταβαλλόμενο χαρακτήρα της προσφοράς εργασίας, και 3) εγγυάται την ποιότητα της λιμενικής εργασίας και την ασφάλεια των λιμενεργατών.
- 21 Σε σχέση με τις προβαλλόμενες παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού, το καθού ισχυρίζεται ότι οι αιτούσες παρουσιάζουν τα πραγματικά περιστατικά και τη θέση των εργοδοτικών οργανώσεων κατά τρόπο εσφαλμένο, ότι αντιθέτως το σημερινό σύστημα είναι πιο ευέλικτο από το προηγούμενο και ότι η Επιτροπή δεν είχε διατυπώσει ενστάσεις από την άποψη των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 106, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Πέραν τούτου, οι αιτούσες δεν αποδεικνύουν παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού· μια σειρά από δικαιώματα και αρμοδιότητες των εργοδοτικών οργανώσεων που αναφέρουν προκύπτει από κανόνες δικαίου διαφορετικούς από το προσβαλλόμενο διάταγμα.

Σύντομη έκθεση της αιτιολογίας της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

- 22 Το καθού ισχυρίστηκε στην κύρια δίκη ότι το πραγματικό της υπόθεσης αφορά αποκλειστικά την εσωτερική έννομη τάξη, και ότι ως εκ τούτου η ΣΛΕΕ δεν τυγχάνει εφαρμογής. Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο –αποδεχόμενο τη θέση των αιτουσών– κρίνει ότι στην προκειμένη υπόθεση υπάρχουν αρκετές διασυνοριακές πτυχές και ως εκ το πραγματικό της δεν αφορά αποκλειστικά την εσωτερική έννομη τάξη.
- 23 Η ερμηνεία των θεμελιωδών ελευθεριών που κατοχυρώνονται στη ΣΛΕΕ έχει σημασία στην προκειμένη υπόθεση, διότι πρέπει να ελεγχθεί η νομιμότητα ενός διατάγματος που ρυθμίζει τη λιμενική εργασία επιβάλλοντας σε αυτήν ορισμένους περιορισμούς και ισχύει χωρίς περιορισμούς βάσει υπηκοότητας σε όλους τους εργαζομένους και εργοδότες που διεξάγουν ή κατά περίπτωση αναθέτουν λιμενική εργασία σε μια λιμενική περιοχή.

- 24 Τα άρθρα της Συνθήκης σχετικά με την ελευθερία εγκαταστάσεως αποτελούν θεμελιώδεις κανόνες για την Ένωση, και για τον λόγο αυτό απαγορεύεται κάθε εμπόδιο, έστω και μικρό, για τις ελευθερίες αυτές. Εντούτοις, μέτρα που μπορούν να εμποδίσουν ή να καταστήσουν λιγότερο ελκυστική την άσκηση των θεμελιωδών ελευθεριών που εγγυάται η ΣΛΕΕ ενδέχεται να είναι επιτρεπτά, εάν με αυτά επιδιώκεται ένας σκοπός γενικού συμφέροντος, εφ' όσον είναι πρόσφορα για την επίτευξη του σκοπού αυτού και δεν υπερβαίνουν το μέτρο που είναι αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.
- 25 Κατά την κρίση του αιτούντος δικαστηρίου πρέπει κατ' αρχήν να εξεταστεί αν οι περιορισμοί σε σχέση με την πρόσληψη εντός και εκτός της δεξαμενής (Pool) αναγνωρισμένων λιμενεργατών, καθώς και ο τρόπος λήψεως αποφάσεων μέσω της διοικητικής επιτροπής, είναι σύμφωνοι με τις ρυθμίσεις σχετικά με την ελευθερία εγκαταστάσεως που εγγυάται η ΣΛΕΕ. Σε σχέση με την προβαλλόμενη από τις αιτήσεις έλλειψη διαδικασίας δικαστικής προστασίας, το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει πάντως ότι μια θετική ή αρνητική απόφαση σχετικά με την αναγνώριση λιμενεργατών από τη διοικητική επιτροπή δύναται κάλλιστα, κατά το βελγικό δίκαιο (άρθρο 583, παράγραφος 4, του κώδικα δικονομίας), να προσβληθεί άμεσα με ένδικο βοήθημα ενώπιον δικαστηρίου.
- 26 Ακολούθως τίθεται το ερώτημα αν πρέπει να θεωρηθεί ως σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας το γεγονός ότι μόνο μια εξωτερική υπηρεσία για την πρόληψη και την προστασία της υγείας στον εργασιακό χώρο, στην οποία συμμετέχει η τοπική εργοδοτική οργάνωση, μπορεί να χαρακτηρίσει έναν αιτούντα/λιμενεργάτη ως κατάλληλο προς εκτέλεση λιμενικής εργασίας. Το ίδιο ερώτημα τίθεται σε σχέση με τις ψυχοτεχνικές δοκιμασίες, ενώ το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι και οι αλλοδαποί εργαζόμενοι υποχρεούνται να αποδείξουν ότι πληρούν συγκρίσιμες προϋποθέσεις στο πεδίο της λιμενικής εργασίας. Το ερώτημα τίθεται επίσης σε σχέση με την εξέταση καταλληλότητας στην οποία πρέπει να επιτύχουν οι υποψήφιοι. Το αιτούν δικαστήριο αμφιβάλει επίσης αν η απαίτηση μιας συμβάσεως εργασίας είναι πρόσφορη σε σχέση με τον επιδιωκόμενο από τον νομοθέτη σκοπό της διασφάλισης της ασφάλειας της λιμενικής εργασίας.
- 27 Περαιτέρω, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται επίσης σε σχέση με τη διάρκεια της αναγνώρισεως και της μεταβατικής ρυθμίσεως, αν ως τέτοιες είναι σύμφωνες με το δίκαιο της Ένωσης.
- 28 Το προσβαλλόμενο διάταγμα προβλέπει συγκεκριμένα ως μεταβατική ρύθμιση ότι η σύμβαση εργασίας πρέπει να έχει συναφθεί αρχικά για αόριστο χρόνο, από την 1η Ιουλίου 2017 για τουλάχιστον δύο έτη, από την 1η Ιουλίου 2018 για τουλάχιστον ένα έτος, από την 1η Ιουλίου 2019 για τουλάχιστον έξι μήνες. Μόνο μετά την 1η Ιουλίου 2020 μπορεί η διάρκειά της να προσδιοριστεί ελεύθερα.
- 29 Εφ' όσον ο εργαζόμενος διαθέτει σύμβαση εργασίας, είναι αναγνωρισμένος λιμενεργάτης· μόλις συνάψει σύμβαση εργασίας, μπορεί κατά περίπτωση να ζητήσει την αναγνώριση, κάτι που σημαίνει επίσης ότι, ανεξαρτήτως των λόγων

της λύσεως της συμβάσεως εργασίας (π.χ. ακόμη και σε περίπτωση συμβάσεων σύντομης διάρκειας) πρέπει σε κάθε περίπτωση να υποβληθεί στη διαδικασία αναγνώρισης. Εν όψει του σκοπού του προσβαλλόμενου διατάγματος – της διασφάλισης της ασφάλειας των λιμενεργατών – τίθεται το ερώτημα της προσφορότητας και της αναλογικότητας της εν λόγω ρυθμίσεως σε σχέση με τον επιδιωκόμενο επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος.

- 30 Εάν το καθεστώς εργατικού δικαίου ενός αναγνωρισμένου λιμενεργάτη είναι λιγότερο ελκυστικό από εκείνο ενός λιμενεργάτη που εντάσσεται στη δεξαμενή εργαζομένων (Pool), αυτό ενδέχεται να καταστήσει τη λιμενική εργασία εκτός της δεξαμενής λιγότερο ελκυστική και να οδηγήσει στον περιορισμό της διαθεσιμότητας τέτοιων λιμενεργατών, κάτι που θα είχε ως συνέπεια έναν αδικαιολόγητο περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως.
- 31 Πέραν τούτου, δεν επιτρέπεται να καθίσταται δυσχερέστερη η συμμετοχή στη δεξαμενή εργαζομένων (Pool) για αλλοδαπούς εργαζομένους απ' ό,τι για Βέλγους εργαζομένους. Με αυτό το δεδομένο και λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι πρέπει να συντρέχει «ανάγκη για εργατικό δυναμικό» προκειμένου να γίνει κάποιος δεκτός στη δεξαμενή –κάτι που ισχύει εξ ίσου για ημεδαπούς και αλλοδαπούς εργαζομένους–, τίθεται το ερώτημα αν η εν λόγω ρύθμιση είναι συνολικά σύμφωνη με την ελευθερία κυκλοφορίας των προσώπων και δεν υπερβαίνει το μέτρο που είναι αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού ασφαλείας.
- 32 Περαιτέρω, σε περίπτωση αυτόματης αναγνώρισεως όλων των υφισταμένων λιμενεργατών ως «λιμενεργατών της δεξαμενής (Pool)» οι εργοδότες δεν θα είχαν το δικαίωμα να δεσμεύσουν εργατικό δυναμικό καλής ποιότητας συνάπτοντας άμεσα με αυτό μια σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου και παρέχοντας σε αυτό εργασιακή ασφάλεια σύμφωνα με τους κανόνες του γενικού εργατικού δικαίου. Τίθεται εκ νέου το ερώτημα αν ένα τέτοιο μέτρο είναι πρόσφορο και αναλογικό σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, και ως εκ τούτου συμβατό με τη θεμελιώδη ελευθερία στον τομέα της εγκαταστάσεως και της κινητικότητας των εργαζομένων.
- 33 Ταυτόχρονα τίθεται το ερώτημα αν η υποχρέωση καθορισμού μέσω συλλογικής σύμβασης εργασίας των γενικών και ειδικών όρων, υπό τις οποίες ένας λιμενεργάτης μπορεί να απασχοληθεί «σε μία λιμενική περιοχή διαφορετική από αυτήν στην οποία έχει αναγνωριστεί», συνιστά μέτρο πρόσφορο και αναλογικό (θέση του καθού), ή αν «δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό με κριτήρια ασφαλείας, για ποιο λόγο πρέπει να περιορίζεται ή να εξαρτάται από πρόσθετες προϋποθέσεις η κινητικότητα μεταξύ διαφορετικών λιμενικών περιοχών» (θέση των αιτουσών).
- 34 Εν κατακλείδι τίθεται το ερώτημα αν εργαζόμενοι που εκτελούν εργασίες εφοδιαστικής θα έπρεπε να διαθέτουν πιστοποιητικό ασφαλείας, και αν αυτό είναι ένα μέτρο που αποσκοπεί στη γενική ασφάλεια και ως εκ τούτου και στην ασφάλεια των ιδίων αυτών εργαζομένων. Κατά την κρίση του αιτούντος δικαστηρίου αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί, αυτοτελώς, ως παράβαση των

διατάξεων που επικαλούνται οι αιτούσες. Εντούτοις τίθεται το ερώτημα, αν το μέτρο αυτό – ερμηνευόμενο υπό την έννοια ότι το προαναφερθέν πιστοποιητικό ασφαλείας πρέπει να ζητείται εκ νέου σε κάθε σύναψη συμβάσεως εργασίας, κάτι που συνδέεται προδήλως με διοικητικό φόρτο εργασίας που επαναλαμβάνεται κάθε φορά ακόμη και για (διαδοχικές) μηνιαίες, εβδομαδιαίες, ή ημερήσιες συμβάσεις σύντομης διάρκειας – είναι αναλογικό από την άποψη της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων. Συναφώς επισημαίνεται για λόγους πληρότητας στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, ότι κατά το βελγικό δίκαιο οι συμβάσεις δανεισμού εργαζομένων δεν συνάπτονται μεταξύ του εργαζομένου και του τρίτου/χρήστη, αλλά μεταξύ του εργαζομένου και της επιχειρήσεως δανεισμού εργαζομένων.

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ